DOSSIER

Diversificatie met vlinderbloemigen

Een voordeel van de inpassing van vlinderbloemigen, zoals gras-klaver en veldbonen, in de teeltrotatie is dat er meer bedrijfseigen eiwit wordt geproduceerd. Bovendien zal je minder stikstofkunstmest moeten gebruiken. In dit dossier kijken we naar de praktijkproeven in Vlaanderen met deze gewassen. De proeven werden uitgevoerd in het kader van een LCV-project, op de terreinen van ILVO, in Bottelare en op de Hooibeekhoeve. Bij Inagro was er een praktijkproef in het kader van de biologische landbouw.

GRAS-KLAVER BRENGT MEER OP EN KOST MINDER

Gras-klaver heeft bijzonder veel potentieel in vergelijking met Engels raaigras onder maaivoorwaarden. In Moortsele loopt al gedurende vier jaar een praktijkproef op een perceel van melkveehouder Filip Vermeulen. – *Luc Van Dijck*

In het kader van het Vlaams Programma voor Plattelandsontwikkeling wordt er al sinds 2004 een subsidie voorzien voor de teelt van eiwithoudende gewassen. In 2017 nam het areaal gras-klaver sterk toe tot 13.000 ha, waarvan 10.000 ha aangemeld werd in het kader van de subsidieregeling voorzien in PDPO III.

Op een perceel in Moortsele zette Alex De Vliegher van ILVO in 2013 een proef op over het potentieel van gras-klaver in vergelijking met Engels raaigras. Het gras kreeg op basis van het MAP een bemesting met 300 eenheden werkzame N. Het gras-klaverperceel kreeg een beduidend lagere adviesbemesting die onder andere afhankelijk was van de ouderdom van het bestand (nieuwzaai of meer dan één jaar oud) en het moment van mengmesttoepassing. Het grasperceel werd ingezaaid met een mengsel van Engels raaigras; het gras-klaverperceel werd ingezaaid met hetzelfde mengsel van Engels raaigras, aangevuld met rode en witte klaver (20 gewichtspercentage van het mengsel). De combinatie van rode en witte klaver geniet de voorkeur omdat deze klaversoorten heel complementair zijn. Witte klaver is een goede bodembedekker, heeft een hoge voederwaarde en is vrij persistent. Rode klaver wortelt diep en geeft een hoge productie en voederwaarde maar is minder persistent.

Gras-klaver heeft een veel hogere drogestofproductie

Op deze percelen werd in 2014, 2015 en 2016 de productie bepaald door het maaien van stroken, net voor het maaien en werden er ook kuilontledingen gedaan. Gras-klaver heeft duidelijk een hogere drogestofproductie (DS) dan gras, dat met 300 eenheden werkzame N/ha werd bemest op basis van mengmest en kunst-

Copyright Boerenbond

mest. Deze meeropbrengst kwam vooral tot stand vanaf juli, als de piek van de grasgroei en de bijbehorende N-bemesting weg is en de droogte zich laat gevoelen. Over de zes sneden van 2014 haalt gras-klaver 2 ton per ha meer dan gras (18,3 ton/ha tegenover 16,3 ton/ha), dat is 12% meer. In 2015 was dat 3,5 ton DS per ha of +30% (15,5 tegenover 12 ton/ha). Dit was te verklaren door de veel betere droogteresistentie van de klaversoorten en van rode klaver in het bijzonder. Het gras-klaverperceel stond er in augustus uitstekend bij – het klaveraandeel schommelt sterk tussen de sneden waarbij vooral bij de sneden in augustus en september veel klaver aanwezig is – terwijl er van grasgroei op het grasperceel geen sprake was. In 2016 bracht gras-klaver 1 ton DS/ha (+7%) meer op dan het gras (15 ton ten opzichte van 14 ton/ha). Over de 3 jaar bracht gras-klaver 15% meer op dan het gras, in combinatie met een forse jaarlijkse besparing van stikstofkunstmest. Het aandeel rode klaver in de droge stof op jaarbasis is 26%, het aandeel witte klaver is 11% en is optimaal. Bovendien werd gemiddeld 112 eenheden kunstmeststikstof per ha per jaar minder gestrooid op het gras-klaverperceel. Rode klaver heeft een productiecapaciteit van 14 ton DS/ha en witte klaver van 10 ton DS/ha. Daartegenover staat dat de N-fixatie bij witte klaver op 50 eenheden N per ton witte klaver geschat wordt en bij rode klaver op 40 eenheden N per ton. Haal je een opbrengst van 10 ton gras-klaver per jaar waarvan 20% witte klaver, dat levert dit 100 eenheden (2 ton witte klaver x 50) N op. In het geval van rode klaver levert dit 80 eenheden N op.

1 *Tijdens het proefveldbezoek op 4 juli werden de resultaten van de praktijkproeven toegelicht. Al vier jaar haalt Filip Vermeulen met gras-klaver zeer goede producties en veel eiwit en bespaart hij flink op kunststikstof.* 2 *Dit perceel gras-klaver is op 1 september 2013 ingezaaid en is dus vier jaar oud. Het verschil in productie tussen gras (rechts) en gras-klaver is duidelijk te zien. Gras-klaver is veel minder droogtegevoelig dan gras.*

Goed voeder

De kuilontledingen in de periode 2014-2016 laten zien dat het DS-gehalte van gras-klaver duidelijk lager ligt dan dat van het gras, en dit bij eenzelfde veldperiode. Hierdoor worden verschillen in DS-opbrengst op het veld meestal visueel wat overschat. Het ruweiwitgehalte zit goed. Met gras-klaver kan je het ruweiwitgehalte beter op peil houden dan met gras omdat de door het MAP toegestane N-bemesting op gras van 300 eenheden N/ha onvoldoende is voor een optimale grasproductie en eiwitconcentratie. De asgehalten zijn goed. Het aandeel ruwe celstof is min of meer gelijk. Voor gras-klaver liggen de verteringscoëfficiënten gemiddeld wat lager dan bij gras, waardoor de VEM-waarde iets lager zal zijn dan die van het gras.

Proefveldbezoek op 4 juli

Filip Vermeulen baat een intensief melkveebedrijf uit met 150 koeien. Die staan al 10 jaar binnen waardoor al het grasland uitsluitend gemaaid wordt. “Grond is kostbaar”, aldus Filip. “De opbrengst per ha is van belang om zo veel mogelijk ruwvoeders te kunnen telen. De opbrengst van iedere teelt moet kunnen concurreren met maïs. Bovendien wil ik meer ruw eiwit in het rantsoen, ongeacht of het DVE (darmverteerbaar eiwit) of OEB (onbestendig eiwitbalans) is. Al vier jaar halen we hier met gras-klaver zeer goede producties met een goede kwaliteit en een hoge eiwitopbrengst. Door gras-klaver te zaaien, doen wij deels een beroep op de natuur om veel ruwvoeder met een goed eiwitgehalte te produceren. En de natuur doet zijn werk, maar 2017 wordt geen topjaar. Door de droogte laat de derde snede zeer lang op zich wachten en dat verlies zal verderop het seizoen niet meer goedgemaakt worden.”

Copyright

Opbrengst 2017
Alex De Vliegher: "Bij droogtestress gaat het Engels raaigras in rust en komt er pas groeiherneming na voldoende neerslag. Gras-klaverpercelen zien ook af van droogte, maar minder dan gras. Rode klaver wortelt het diepst en is daardoor het best gewapend tegen droogte; witte klaver is ook minder droogtegevoelig dan Engels raaigras en zal een tweetal weken langer weerstand bieden. Ik verwacht dat we dit seizoen met gras-klaver beter gaan uitkomen dan met gras. Door de droogte ging het gras tijdelijk in rust terwijl de (rode) klaver in de gras-klaver nog goed groeide. Na veel regen herneemt de grasgroei, maar de achterstand in productie tegenover gras-klaver zal niet weggewerkt worden."

Besparen op kunstmeststoffen, dat wil toch iedere landbouwer.

Fan van gras-klaver
"Ik ben een liefhebber geworden van gras-klaver", gaat Filip Vermeulen verder. "Met Italiaans raaigras hadden we wel een hoge opbrengst maar een negatieve OEB in het kuilvoeder, ondanks een zeer hoge stikstofbemesting. We zijn dan overgestapt naar Engels raaigras en in 2012 naar mengsels met (overwegend) Engels raaigras + rode en witte klaver zodat wij konden besparen op de kosten van stikstofkunstmest. Ik heb nu 20 ha maaiweiden met gras-klaver. Dat bevalt mij best. De voordelen zijn duidelijk. Ik spaar veel uit aan stikstofbemesting en kan toch voldoende eigen mengmest gebruiken. Ik produceer veel droge stof en eiwit aan een zeer aanvaardbare prijs. Het economisch plaatje klopt. Ik doe mijn best om alles op het bedrijf in orde te hebben en als het rendement goed is, dan doe je het werk al meteen met meer goesting. Een goed verstaander heeft maar een half woord nodig."

Rantsoen
In het rantsoen primeert de smakelijkheid van gras-klaver. Filip hoeft minder sojaschroot aan te kopen. Wel ziet hij het ureumgehalte in de melk wat stijgen. Gras-klaver is gemakkelijk toe te passen in het rantsoen. Je kan het rantsoen ook goed sturen bij een overmaat van OEB. Je moet zien dat je genoeg pensenergie hebt en daar zijn genoeg producten voor via geplette tarwe of krachtvoeder. Veel OEB én snelle energie geeft veel microbieel eiwit en hogere gehaltes in de melk.

Teelt en bemesting
Gras-klaver wordt in het voorjaar en na de eerste snede met N bemest om een hoge productie met een hoog eiwitgehalte te verkrijgen. Dit kan deels met mengmest, maar alleen als de grond goed berijdbaar is. Dit is niet het geval bij nieuw aangelegde gras-klaver waar meestal pas na de tweede snede mengmest kan toegediend worden. Hierdoor wordt in het voorjaar meer N via kunstmest toegepast en zal de N-kunstmest besparing lager uitvallen. De N-bemesting voor de eerste en tweede snede ligt lager dan bij gras en is van de grootteorde van 90 kg werkzame stikstof/ha en 60 kg N werkzaam/ha, N werkzaam van de mengmest inbegrepen.
Belangrijk, naast een goede bodemstructuur, is de pH van de bodem. Op zandgrond is een pH van 5,5 het minimum, niet om klaver in het bestand te hebben maar wel opdat de rhizobiumbacteriën veel stikstof uit de lucht zouden fixeren waardoor veel stikstof voor de gras-klaver beschikbaar komt.

Filip Vermeulen wijst op een perceel dat pas in september 2016 werd ingezaaid. De gras-klaver staat er het eerste jaar goed bij. "Een nieuw ingezaaid perceel krijgt in het voorjaar geen mengmest; wel 80 eenheden N en 70 eenheden potas. Dan 25 ton mengmest en 54 eenheden stikstof. Op 4 mei werd de eerste en op 3 juni werd de tweede snede gemaaid. Na de tweede snede geef ik nog wat mengmest; daarmee zal het genoeg zijn voor dit seizoen. Want dan doet de klaver zijn werk en krijgen wij een mooie volgende snede met een hoog RE-gehalte."

Gras-klaverperceel in het vierde jaar: rode klaver wortelt diep en is daardoor het best bestand tegen droogte.

Oogst
"Ik maai zonder kneuzer en ik schud het gewas, ook de zware snedes, maximum één keer, liefst zeer kort na het maaien. 's Morgensvroeg als de dauw er nog in zit, zijn we al bezig met harken. Tegen 10 uur zijn we aan het oprapen. In de namiddag zie je anders de klaverblaadjes al vliegen ... Een te droog gewas geeft te veel verlies. De laatste snede wordt laat in het najaar gemaaid en in pakken gewikkeld. Dit product wordt gemengd met stro en hooi en is een perfect voeder voor het jongvee. De dieren zijn er dol op", besluit Filip Vermeulen. ■

Copyright Boerenbond

WAT JE MOET WETEN OVER WINTERVELDBOON

Op het demoplatform eiwitgewassen van de proefhoeve Bottelare HoGent-UGent worden al enkele jaren proeven gedaan met vlinderbloemige krachtvoedergewassen. Vooral winterveldbonen hebben veel potentieel. – *Luc Van Dijck*

Op de proefhoeve lag er vorig jaar een proef aan met erwten en mengteelt erwten/gerst. Maar het gewas werd platgeslagen en vernield door de regen. Wat overbleef pikten de duiven weg. Deze gewassen werden ook dit jaar nog beproefd, maar de klemtoon ligt nu op winterveldbonen door hun grotere opbrengstzekerheid. Wij bezochten het proefveld winterveldbonen op 4 juli.

Winterveldbonen presteren beter

De winterveldboon werd gezaaid op 29 november 2016 in het kader van het demonstratieproject KOE (Klimaatvriendelijke Ommekeer met Eigen voer) van het departement Landbouw en Visserij. "Dat is vrij laat voor wintervlinderbloemigen", legt teeltleider Joos Latré uit. "De beste zaaiperiode is van begin tot half november. Je zaait ook best niet te vroeg opdat het gewas niet te goed ontwikkeld de winter zou ingaan. Gelinkt aan de wintervastheid moet je veldboon diep genoeg zaaien op 7 cm; dat is niet zo gemakkelijk met een gewone zaaimachine en in zware grond. Deze wintervaste types zijn ook gekend vanuit de biologische landbouw. Wintertypes hebben een langere veldperiode en kunnen beter tegen stress. Het grote voordeel van veldbonen is dat de duiven er afblijven. Je kan de winterveldboon zaaien zowel in reinteelt als in mengteelt met triticale. Begin januari waren de veldbonen net tevoorschijn gekomen. De vorstperiode eind januari heeft de plantjes gespaard: er werd geen vorstschade vastgesteld."

Kies voor oogstzekerheid met een wintereiwitgewas.

In de combinatie triticale en veldboon blijft de veldboon korter. "We hebben al enkele jaren ervaring met veldbonen en mengteelten. Mengteelt vangt de schom-

Copyright Boerenbond

melingen in opbrengst op. We zien minder legering en meer oogstzekerheid. In 2014 had veldboon x triticale een hoge opbrengst van 7,8 ton met een eiwitgehalte van 20% en in 2015 6,1 ton aan 16% ruw eiwit. Vorig jaar was er, ondanks het moeilijke seizoen, nog een opbrengst van 6,3 ton aan 11,2% ruw eiwit. In 2017 was de opbrengst 6,7 ton/ha.

Oogst

Zowel de reinteelt veldboon als de mengteelt wordt met de maaidorser geoogst. De vorige jaren viel het oogstmoment samen met de graanoogst (begin augustus). Dat is een voordeel tegenover de zomerveldboon die pas later geoogst kan worden. De winterveldboon kan wel wat doorstaan. Als het gewas legert, dan kunnen de aren gelicht worden met arenlichters.

In de biologische landbouw wordt de mengteelt meestal als GPS (geheleplantensilage) geoogst als ruwvoeder/krachtvoeder voor in de kuil. "Het hangt ervan af wat je wil. Wij gaan voor de droge oogst van de veldbonen. We brengen daarmee geen structuur in het rantsoen, maar wel een hoogwaardige eiwitbron. In vergelijking met soja zijn winterveldbonen die droog geoogst zijn, direct te vervoederen op het eigen bedrijf, nadat ze gemalen of geplet zijn. Er is geen verdere processing nodig voor het verwijderen van de ANF's (antinutritionele factoren). Het is met circa 120 gram DVE wel geen eiwitcorrector. In Nederland zijn er installaties om winterveldbonen lichtjes te toasten zodat de afbreekbaarheid van het eiwit daalt en het product wel als eiwitcorrector kan aangewend worden. Als de droge oogst niet lukt, dan oogsten we de bonen als deegrijp gewas dat we pletten en in een worst bewaren."

Teelttechniek

Joos Latré: "Het zaad is duur en heeft een hoog duizendkorrelgewicht. Wij hebben het ras Tundra gezaaid aan 35 zaden. Zaadleverancier Limagrain stelt echter dat 20 tot 25 zaden voldoende zijn. Wij hebben geëxperimenteerd met twee zaaidichtheden: aan 35 en aan 25 zaden per m². Bij 25 zaden zagen we meer onkruid. We telden twee tot drie stoelen per plant. Het gewas stond dunner en de veldbonen stoelden in verhouding niet meer uit. Er was dus geen compensatie. De conclusie: 25 zaden lijkt ons niet genoeg. Misschien lukt het beter met een optimale zaaitechniek met een precisiezaaimachine?" Dit jaar is er in de Moeren

Joos Latré: "Wintertypes hebben een langere veldperiode en kunnen beter tegen stress. Het grote voordeel van veldbonen is dat de duiven er afblijven."

evenwel met succes uitgezaaid met een versterkte en omgebouwde maïsprecisiezaaimachine waarbij finaal op 37,5 cm tussen de rijen werd ingezaaid en op een afstand van 11 cm in de rij (24-25 zaden/m²). Het gewas stond zeer homogeen en de opbrengsten waren zeer behoorlijk. De variëteit Tundra haalde in de regio Bottelare (licht zandleembodem) de voorbije jaren (2014-2016) goede opbrengsten: tussen 4,5 en 5,6 ton/ha aan een eiwitgehalte van 24-26%. In 2016 werd slechts 2 ton geoogst door de extreem vochtige weersomstandigheden in het voorjaar in combinatie met een sterke aantasting. In 2017 bedroeg de opbrengst 4,4 ton/ha bij de zaaidichtheid van 35 zaden/m², bij 25 zaden slechts 3,6 ton/ha. In Koksijde (Proefveld Inagro, op kleigrond, ook in het kader van het project KOE) was het opbrengstverschil tussen beide zaaidichtheden in 2017 kleiner met opbrengsten tussen 6,3 en 6,7 ton/ha. In Huldenberg bedroeg de opbrengst in 2017 5 ton/ha (project KOE). Het is belangrijk om zelfs bij een late zaai een onkruidbeheersing uit te voeren voor de opkomst. Het gewas is onkruidvrij de winter ingegaan en er was na de winter geen correctie meer nodig. Er mag geen nieuw onkruid opgroeien in het gewas; anders oogst je dat mee.

Er werd geen kunststikstof gegeven; enkel een potasbemesting aan 100 kg

RESULTATEN PROEVEN INAGRO

Ook Inagro, op zoek naar een hogere bedrijfseigen eiwitproductie, doet al enkele jaren biologische proeven met mengteelten, waarin triticale gecombineerd wordt met erwten of veldbonen. Gedurende drie teeltseizoenen (zaai 2013-2015) – de zaaidichtheden waren constant, namelijk triticale/veldboon aan 300/30 zaden/m² en triticale/voedererwt aan 400/25 zaden/m² – was de mengteelt met erwten eerder risicovol door wintervraat of op het einde van het seizoen door legering. Inzake eiwitaanlevering was de mengteelt met erwt enkel in 2015-2016 een succes ten opzichte van triticale in reinteelt. Triticale met winterveldboon was een meer teeltzeker gewas waarmee doorgaans een ruweiwitopbrengst van de korrel van 1 ton/ha mogelijk was. Een voordeel van de mengteelt met veldboon ten opzichte van voedererwt is dat het een groot aandeel peulgewas aankan voor er legering optreedt. In 2015-2016 bleek echter dat ook veldboon risico's kent (botrytis en legering). Een mogelijkheid is een drieledige mengteelt triticale-winterveldboon-voedererwt. In de buitenproef van 2015-2016 was een dergelijk mengsel met bestemming GPS ingezaaid en was de legering van de veldbonen minder dan in de proef. Uit de proeven blijkt ook dat, afhankelijk van de jaaromstandigheden, het aandeel peulgewassen in de korrelopbrengst sterk kan variëren.

Meer info op www.inagro.be en www.biopraktijk.be.

Karel Dewaele & Annelies Beeckman, Inagro

Copyright Boerenbond

K_2O/ha. De mengteelt met triticale kreeg een N-bemesting van 40 eenheden op 22 maart en nog eens 30 eenheden als tweede fractie op 12 april. "Als je met 70 eenheden stikstof uiteindelijk 6 tot 7 ton graan en veldbonen kan oogsten, is dat toch interessant en een serieuze N-besparing in vergelijking met de reinteelt van triticale!", aldus Joos Latré.
Een behandeling tegen de bonenkever is nodig op het moment van de bloei. En ook een tegen botrytis; in rotaties met groenten en bij hoge ziektedruk zijn twee behandelingen aanbevolen. De bloei duurt immers 10 tot 14 dagen en dan moet de plant goed beschermd worden. De bedreiging is het grootst op het moment dat de bloemblaadjes afvallen en de schimmel via de wondjes direct tot bij het vruchtbeginsel kan binnendringen, met als gevolg dat er minder of helemaal geen zaadopbrengst is.

Premie voor vlinderbloemigen

Dit gewas komt in aanmerking voor de premie in PDPO III van 600 euro per ha. Mét de premie is een saldo van 400 à 500 euro per ha haalbaar, dat is min of meer gelijk aan tarwe. Zonder de premie is het geen rendabel verhaal, tenzij misschien wanneer we de bestendigheid wat kunnen verhogen. De verplichting om 40 zaden per m² te zaaien, werd nu terecht teruggebracht naar 20. De teelt van winterveldboon of mengteelt met hoofdaandeel winterveldboon kan ook in aanmerking komen voor de invulling van EAG (ecologisch aandachtsgebied) waarbij 1 ha overeenkomt met 0,7 ha EAG. Vanaf 1 januari 2018 is het door de strengere EU-regelgeving evenwel niet meer mogelijk om nog gewasbeschermingsmiddelen in te zetten in EAG. Zonder ziekte- en insectenbeheersing komt de opbrengst zwaar onder druk te staan. Enkel mengteelt op een perceel met lage onkruiddruk kan misschien nog. Vlinderbloemigen op EAG maken in de toekomst nog weinig kans ... ■

Wil je meer weten over de teelt van winterveldboon, check dan de teeltfiche op de website van LCV (www.lcvvzw.be) en Inagro (www.inagro.be).

© HOOIBEEKHOEVE

VERDIENT RODE KLAVER EEN PLAATS OP HET MELKVEEBEDRIJF?

Veel melkveebedrijven kiezen bij de inzaai van nieuw grasland voor gras-klaver. Zo pakken ze de interessante gras-klaverpremie mee. Ook in het kader van vergroening is klaver in reinteelt een interessante optie om een derde teelt en tegelijk ecologisch aandachtsgebied (EAG) te activeren. – *An Schellekens, LCV-Hooibeekhoeve*

Toen de regelgeving van het huidige GLB in werking trad in 2015, verkozen heel wat veehouders de teelt van luzerne boven de teelt van rode klaver.

Reinteelt rode klaver tegenover luzerne

In 2015 startte op de Hooibeekhoeve een praktijkproef om het potentieel van rode klaver te vergelijken met dat van luzerne. Op twee percelen werd er telkens luzerne, rode klaver en een mengsel van beide gezaaid. Voor luzerne koos men voor de rassen Creno en Marshal, voor rode klaver voor het ras Dolina. Vraag tijdig aan je handelaar naar de mogelijkheden, want voor deze teelten is de rassenkeuze eerder beperkt. Een deel van het luzernezaad was reeds behandeld met een coating, de rest werd voor de zaai geïnoculeerd. Het eerste teeltjaar 2015 werd de groei getemperd door de droogte. Het tweede teeltjaar 2016 was enorm nat. De luzerne leed hier nog veel meer onder dan de rode klaver. De luzerne verdween volledig na de eerste snede van 2016 en werd in het najaar noodgedwongen opnieuw ingezaaid. Ook in het mengsel rode klaver-luzerne

Copyright Boerenbond

verdween de luzerne grotendeels. De opbrengstverschillen tussen de twee percelen waren groot.
Elk jaar werd – in de zomer en bij goede bodemomstandigheden – eenmalig 25 tot 30 m³ rundermengmest toegediend. Kalium werd aangevuld volgens advies met kunstmest. Strikt genomen, volgens de norm, kan een kunstmesttoepassing met stikstof niet. In de bedrijfsbenadering is het toch aan te raden om na de zaai een beperkte N-gift onder de vorm van kunstmest te voorzien. Wij deden dat alleen na de herzaai in 2017.
Een van de twee percelen volgden we gedurende drie jaar op. Gemiddeld over de drie jaar oogstten we 8,8 ton DS per jaar voor de rode klaver en 7,5 ton DS per jaar voor het mengsel van luzerne en rode klaver. De opbrengst van luzerne, inclusief de opnieuw ingezaaide luzerne (+ rode klaver) in 2017 bedroeg slechts 6,4 ton droge stof per jaar, te wijten aan het verdwijnen van het gewas tijdens het natte seizoen 2016. Het derde jaar moesten we bij de vijfde snede besluiten dat drie jaar wel degelijk de limiet is voor het aanhouden van een reinteelt met rode klaver: de opbrengst viel tegen, het gewas stond dun en er was veel verkruiding. De voederwaarde van rode klaver en luzerne gaat gelijk op, maar is wel afhankelijk van snede tot snede. Het ruweiwitgehalte schommelt rond 21%, uitgezonderd de tweede snede in 2016, daar bedroeg het slechts 14 à 16%.

Rode klaver tegenover gras

Laten we rode klaver eens vergelijken met gras. Rode klaver is iets duurder in aanleg. De kosten voor bemesting zijn aanzienlijk lager en ook de oogstkosten zijn lager omdat er gemiddeld maar 4,5 keer per jaar moet worden gemaaid tegenover zes keer bij grasland. Globaal genomen is rode klaver een derde goedkoper dan grasland. Maar ook de opbrengst in kVEM-equivalenten is een derde lager dan bij gras. Dat komt vooral door een lagere opbrengst het eerste jaar en de lagere VEM-gehaltes (maar hogere DVE-gehaltes). Inzake kosten-baten komen rode klaver en grasland dus gelijk uit. Let op, deze berekening houdt geen rekening met de subsidie voor de teelt van vlinderbloemigen (rode klaver = 450 euro/ha). Niettemin wordt op grasland meer voederwaardeopbrengst van een hectare gehaald. Maar het is zo dat de opbrengst en voederwaarde van de teelten sterk verschilt volgens de uitbating en teeltomstandigheden. Vooral voor verder liggende percelen kan reinteelt van rode klaver een optie zijn.

Voor verder liggende percelen kan reinteelt van rode klaver een optie zijn.

De praktijkproef op de Hooibeekhoeve met links luzerne en rechts reinteelt rode klaver.

Gras-klaver, een oude bekende

Voor melkveebedrijven, zeker waar niet beweid wordt, is gras-klaver telen altijd interessant, al is het voor de premie. Maar alleen bij een correcte teelttechniek verdient klaver zichzelf terug. Al te vaak wordt op een gevestigde gras-klaver 'veiligheidshalve' toch nog kunstmeststikstof gegeven na de tweede snede. Dat is niet nodig is en staat bovendien de N-fixatie door de rhizobiumbacteriën in de weg. Ook wordt gekozen voor witte klaver, terwijl juist rode klaver een meerwaarde qua opbrengst kan bieden bij uitsluitend maaien.
Binnen het demonstratieproject 'KOE - Klimaatvriendelijke Ommekeer met Eigen voer' worden op de Hooibeekhoeve twee percelen opgevolgd. Op deze percelen werd in september 2016 gras-klaver ingezaaid (zie foto p. 18). Beide percelen werden in twee verdeeld: deel A en deel B met telkens een andere bemesting. De strategie is dat op deel A er in de zomer geen kunstmeststikstof meer wordt bijgegeven en toch de kalibemesting op peil wordt gehouden. Bij deel B wordt ook in de zomer aan de gras-klaver wel nog kunstmest N gegeven en wordt naast rundermengmest geen kali via kunstmest meer aangevuld. Het eerste jaar werd er echter voor de eerste snede geen mengmest toegediend en kregen beide deelpercelen zowel stikstof als kali enkel onder de vorm van kunstmest voor de eerste snede. Mengmest werd overal gelijk in twee fracties toegediend na de tweede en na de derde snede, goed voor 210 kg/ha totale stikstof. Daarnaast werd op deel A 141 kg/ha (twee fracties) en op deel B 207 kg/ha (vier fracties) N uit kunstmest bijgegeven.
Er werden vijf sneden gemaaid. Vooral door de droogte waren er zeer grote opbrengstverschillen binnen de percelen. Toch mogen we voorzichtig besluiten dat we tijdens het jaar na de zaai bij de jonge gras-klaver niet te zuinig mogen omspringen met stikstof. Bemesting A gaf slechts 9,6 ton droge stof, terwijl bij bemesting B tot 12 ton droge stof per ha geoogst werd. Er kon ook niet vastgesteld worden dat een lagere N-gift de klaveraanwezigheid ten goede komt. Wat voederwaarde en nitraatresidu betreft, is het nog wachten op de analyses. Deze proef loopt ook in 2018 voort en het is afwachten wat we volgend teeltjaar zullen zien. ■

Copyright Boerenbond